

De Houtnijverheid in West-Vlaanderen

J. THEYS

Wetenschappelijk medewerker W.E.S.

In de reeks sectoriële analyses van het Westvlaams Economisch Studiebureau verscheen rapport nr 6 « De houtnijverheid in West-Vlaanderen, Arbeidsbevoorrading — Kontakt onderwijs/industrie » (1).

Dit rapport belicht in een eerste deel, op basis van officiële gegevens, diverse facetten van de tewerkstelling in deze bedrijfstak en onderzoekt in een tweede deel, op basis van de resultaten van een enquête die in 1961 werd gehouden, de situatie op de arbeidsmarkt en de problemen van scholing en kontakt tussen onderwijs en industrie.

A. TEWERKSTELLING IN DE WESTVLAAMSE HOUTNIJVERHEID

1. Belang van de tewerkstelling

Op 30 juni 1960 werden, volgens gegevens van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, in de Westvlaamse houtverwerkende nijverheid (inclusief de tewerkstelling in ondernemingen van timmer- en schrijnwerk voor het bouwbedrijf) 11.771 bezoldigde arbeidskrachten tewerkgesteld. Het aandeel van West-Vlaanderen in de tewerkstelling in deze bedrijfstak in het Rijk bedroeg 20,2 %.

(1) Dit rapport, dat 80 blz. bevat, is te verkrijgen op het Westvlaams Economisch Studiebureau, Dijver, 7, Brugge, tegen de prijs van 125 F (P.C.R. 1252.43).

In de rangorde van de industriële bedrijfstakken in West-Vlaanderen neemt de houtverwerkende nijverheid qua tewerkstelling de derde plaats in na de textielnijverheid (39.950 tewerkgestelden) en de metaalnijverheid (23.629 tewerkgestelden). In procent van de totale industriële tewerkstelling (bouwbedrijf en transportbedrijf niet inbegrepen) in West-Vlaanderen bereikt de houtverwerkende nijverheid een aandeel van 10,4 %.

De groei van de werkgelegenheid in de houtnijverheid was in de naoorlogse periode in West-Vlaanderen zeer belangrijk. Tussen midden 1947 en midden 1960 steeg het aantal tewerkgestelden van 7.949 personen tot 11.771 personen of met 48,1 %; in het Rijk bedroeg de procentuele toename slechts 5,4 %. In dezelfde tijdspanne nam het aantal werkgevers in West-Vlaanderen toe van 1.126 in 1947 tot 1.149 in 1960 of met 2,0 %; in het Rijk werd een lichte daling (0,2 %) van het aantal werkgevers waargenomen.

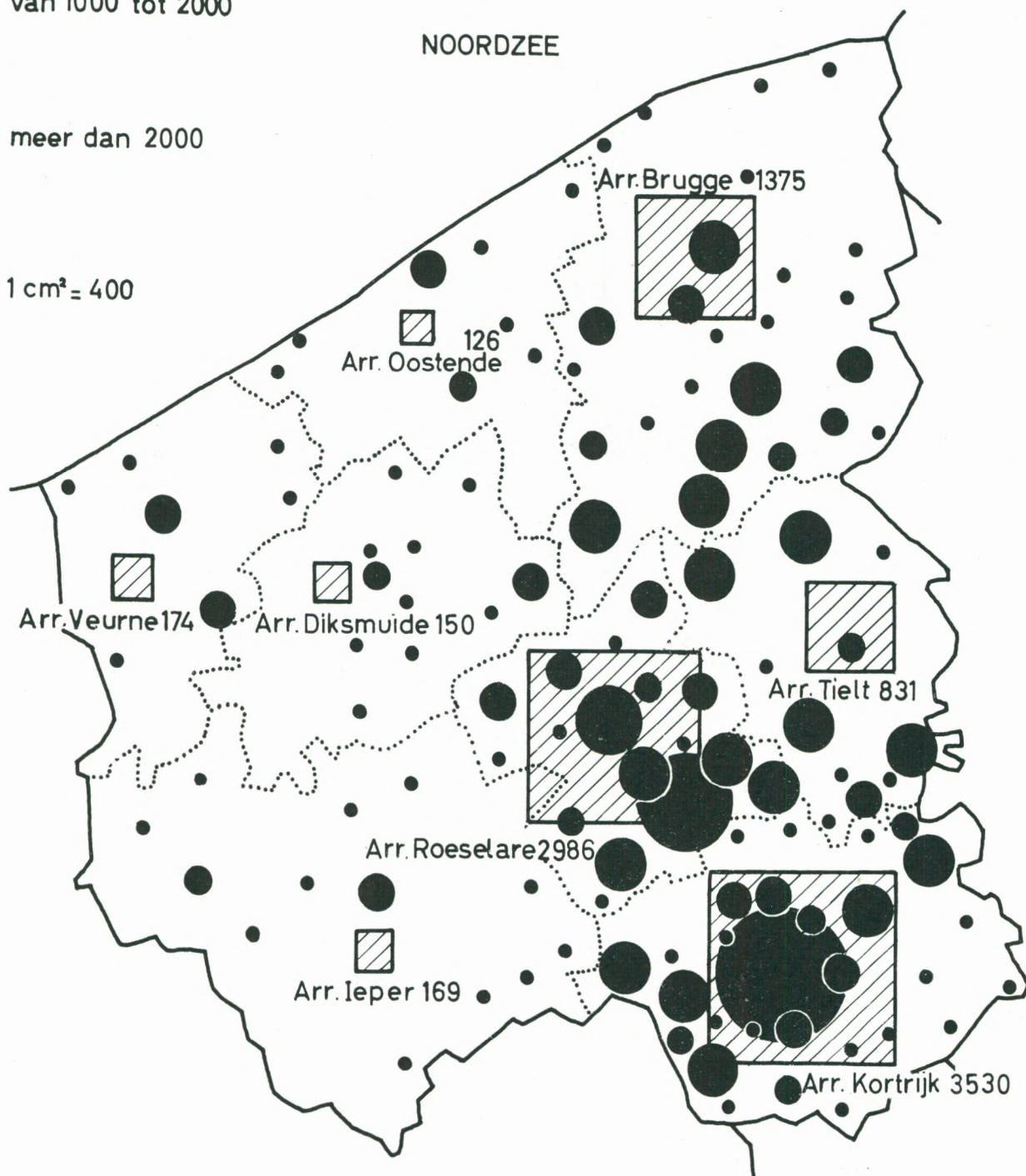
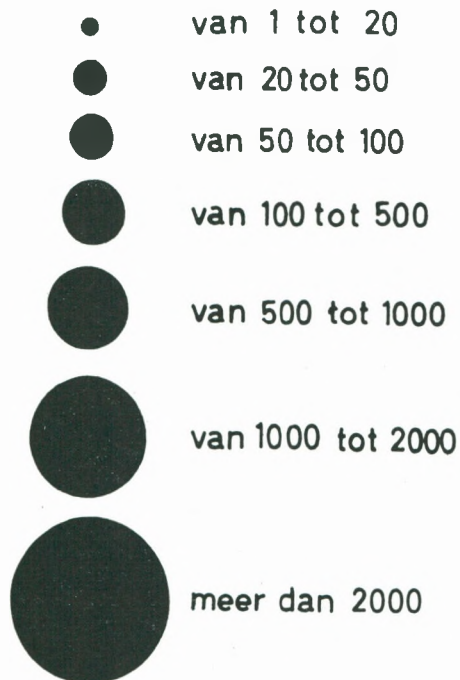
2. Ruimtelijke spreiding van de tewerkstelling.

De werkgelegenheid in de houtverwerkende nijverheid ligt zeer sterk gekoncentreerd in de arrondissementen Kortrijk en Roeselare. Midden 1960 waren in het arrondissement Kortrijk 4.308 personen tewerkgesteld in de houtnijverheid, d.i. 36,6 % van de totale tewerkstelling in deze sector in West-Vlaanderen. In het arrondissement Roeselare waren 3.297 personen tewerkgesteld of 28,0 % van het totaal. Het arrondissement Brugge met 1.944 tewerkgestelden (16,5 %) en het arrondissement Tielt met 951 tewerkgestelden (8,1 %) zijn nog vrij belangrijk. In de rangorde volgen nadien de arrondissementen Oostende (439 tewerkgestelden), Ieper (327), Veurne (263) en Diksmuide (242).

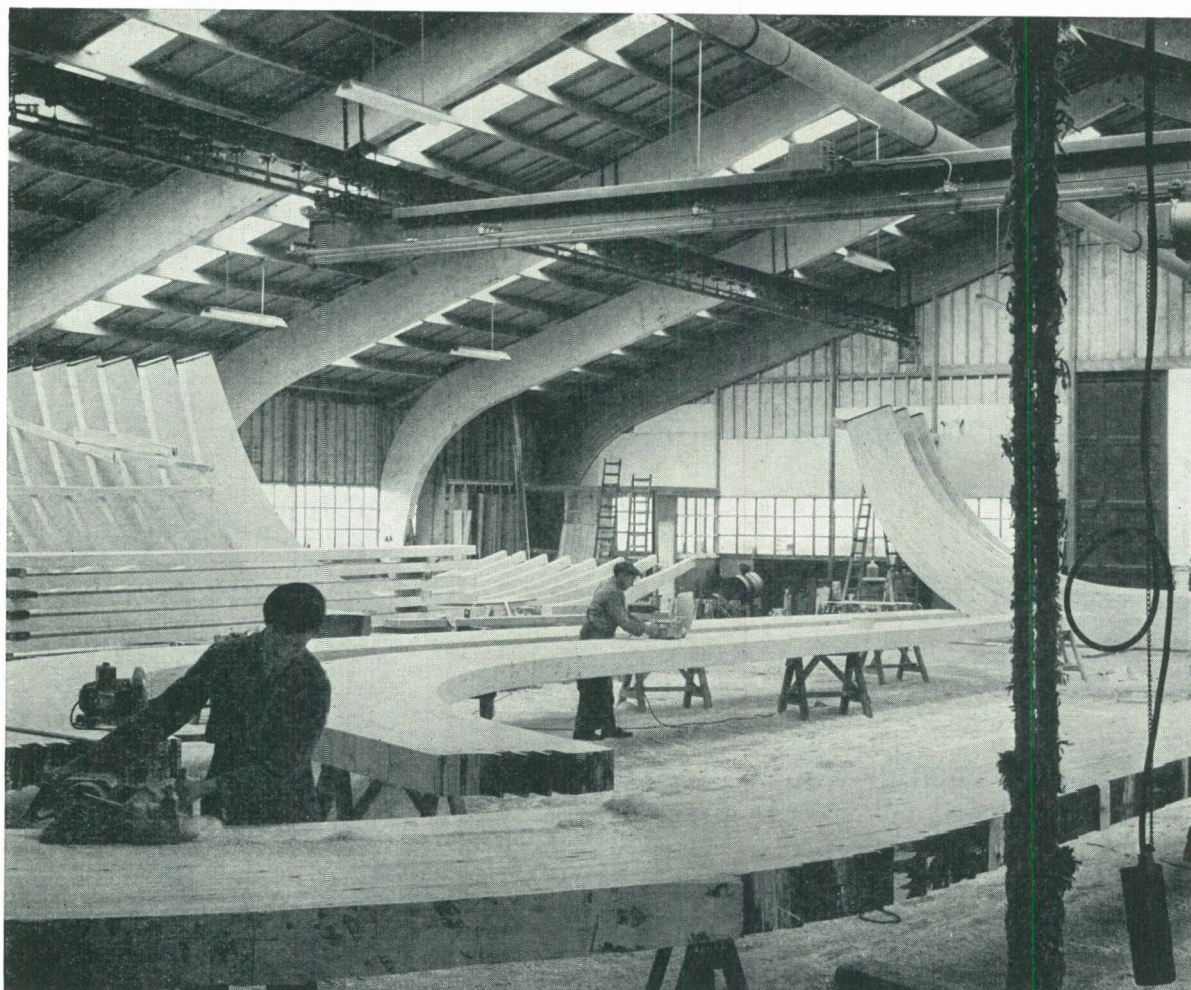
Het voornaamste tewerkstellingscentrum is de stad Kortrijk met 2.297 tewerkgestelden;

WESTVLAAMSE
BEDRIJVEN

TEWERKSTELLING IN DE HOUTNIJVERHEID IN WEST VLAANDEREN, 1960.

Bron: R.M.Z. | Timmer- en schrijnwerk voor het bouwbedrijf niet inbegrepen.

Binnenzicht Kortrijkse Kunstwerkstede Gebroeders De Coene, Kortrijk (Foto L. van Paridon)

Kortrijk telt een onderneming met circa 1.500 tewerkgestelden. Ook Izegem (1.500 tewerkgestelden) en Roeselare (625) zijn belangrijke tewerkstellingskernen. Deze drie steden groeperen samen 37,6 % van de totale tewerkstelling in de houtsector in West-Vlaanderen. De tewerkstelling is tevens vermeldenswaard te Brugge (373), Torhout (304), Menen (287), Zwevezele (275), Emelgem (241) en Oostende (232). De gemeenten Ruddervoorde, Waardamme, Oostkamp, Lauwe, Heule, Zwevegem en Ingelmunster hebben ieder een tewerkstelling van circa 180 personen in de houtnijverheid.

3. Ruimtelijke spreiding van de groei van de tewerkstelling

Van de totale groei van 3.822 eenheden tussen 1947 en 1960 vielen 1.450 eenheden (37,9 %) in het arrondissement Kortrijk, 1.072 eenheden (28,0 %) in het arrondissement Brugge en 570 eenheden (14,9 %) in het arrondissement Tielt.

Tussen 1947 en 1956 voltrok de groei zich vooral in het Brugse (926) en het Tielts (309); in het arrondissement Kortrijk bedroeg de toename slechts 267 eenheden en in de overige arrondissementen samen 264 eenheden.

Na 1956 was de groei uitzonderlijk hoog in het arrondissement Kortrijk en eerder gematigd in de overige arrondissementen. De aangroei bedroeg 1.183 eenheden in het arrondissement Kortrijk, 318 eenheden in het arrondissement Roeselare, 261 eenheden in het arrondissement Tielt, 146 eenheden in het arrondissement Brugge en 148 eenheden in de overige arrondissementen samen.

De belangrijkste groeicentra tussen 1947 en 1960 waren Kortrijk, Torhout, Zwevezele, Ruddervoorde, Waardamme, Lauwe en Wielsbeke.

In het Kortrijkse bestond reeds vóór de tweede wereldoorlog een belangrijke traditie in de houtverwerkende sector. In het Izegemse kende de borstelnijverheid — na de

instorting in de jaren dertig — een verder verval, doch hier voltrok zich een gedeeltelijke overschakeling naar de meubelnijverheid. Na de tweede wereldoorlog heeft de meubelnijverheid steunpunten gevonden in voorheen agrarische gemeenten in het zuidelijk gedeelte van het arrondissement Brugge, aangetrokken door de ruime arbeidsreserve en de lage lonen. Na de tweede wereldoorlog werd tevens een nieuw produkt, de spaanplaat uit vlasvezel, op de markt gebracht; de tewerkstelling in deze branche nam op vrij korte tijd een hoge vlucht, o.m. te Lauwe en Wielsbeke.

4. Grootte van de bedrijven

De ondernemingen van timmer- en schrijnwerk voor het bouwbedrijf zijn in het algemeen zeer klein en worden daarom in de bespreking van de bedrijven naar grootte-klasse afgesplitst van de overige bedrijven.

Op een totaal van 528 bedrijven in de Westvlaamse houtnijverheid (exclusief timmer- en schrijnwerk voor het bouwbedrijf) waren er 4 met meer dan 200 tewerkgestelden en 8 met 100 à 200 tewerkgestelden. Deze 12 bedrijven groeperen 35,1% van de totale tewerkstelling. Met 79,0% van het aantal bedrijven nemen de ondernemingen met min-

der dan 20 tewerkgestelden slechts 20,7% op van de tewerkstelling.

Onder de bedrijven van timmer- en schrijnwerk voor het bouwbedrijf komen slechts 2 bedrijven voor met 50 à 100 tewerkgestelden.

5. Tewerkstelling naar sociale stand en geslacht

In de Westvlaamse houtnijverheid (exclusief bedrijven van timmer- en schrijnwerk voor het bouwbedrijf) werden in 1960 op een totale tewerkstelling van 9.341 personen 593 bedienden (6,3%) tewerkgesteld. Onder de werklieden bedroeg het aandeel van de vrouwen 11,5% en onder de bedienden 30,9%. Het aantal bedienden is alleen belangrijk in de arrondissementen Kortrijk (294) en Roeselare (196). Ook de tewerkstelling van vrouwen is enkel belangrijk in de arrondissementen Kortrijk (492) en Roeselare (294). De tewerkstelling van bedienden en van vrouwelijke arbeidskrachten blijkt verhoudingsgewijze toe te nemen met het groeien van de onderneming.

In de branche timmer- en schrijnwerk voor het bouwbedrijf zijn op een totale tewerkstelling van 2.430 personen amper 26 bedienden tewerkgesteld en 10 vrouwen.

SLAAPKAMERS

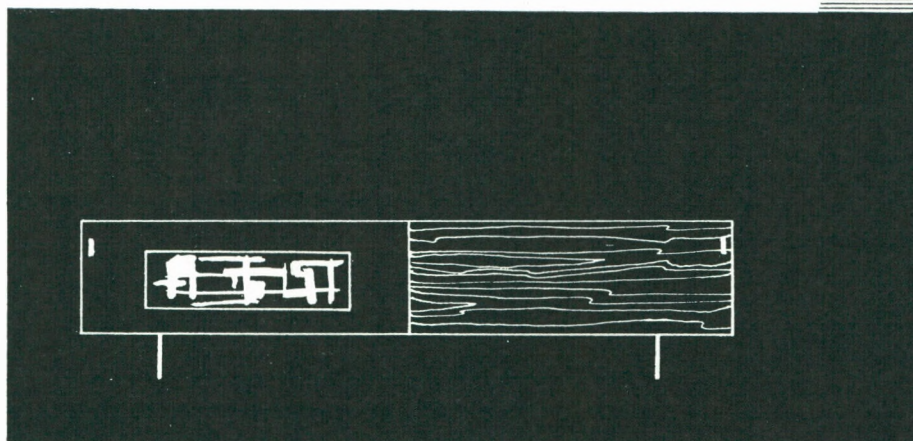
EETPLAATSEN

SPECIALITEIT

VAN

POLYESTERMEUBELEN

rousseau

BURELEN & FABRIEKEN : SCHOOLSTRAAT 50-58 IZEGEM TEL. : 051/322.16 - 051/322.17

Bank van de Société Générale de Belgique

De eerste van het land,

ten dienste van allen

Dus ook uw Bank

KAPITAAL EN RESERVES : 2.850 MILJOEN

TALRIJKE AGENTSCHAPPEN EN
BURELEN VERSPREID OVER
GEHEEL WEST-VLAANDEREN

ALLE BANKVERRICHTINGEN,
KREDIETVERLENINGEN,
FINANCIERINGEN,
GELDBELEGGINGEN,
enz... enz...

ADMINISTRATIEVE ZETELS :
BRUGGE : VLAMINGSTRAAT 58
KORTRIJK : WATERPOORT 1

Handelsregister
Brugge 51.63
Kortrijk 132.23

B. RESULTATEN VAN EEN ENQUETE IN DE HOUTNIJVERHEID

In deze enquête werden alleen bedrijven met ten minste 5 tewerkgestelden opgenomen; 201 bedrijven namen deel aan de enquête.

1. Oprichtingsjaar van de bedrijven en juridische vorm

Een groot aantal bedrijven werd opgericht in de periode 1919-29. Van de 191 bedrijven die de oprichtingsdatum bekend maakten werden er 43 opgericht tussen 1919 en 1929; de tewerkstelling in deze bedrijven beliep midden 1961 3.191 personen of 42,3 % van het totaal. Tussen 1955 en 1961 werden 23 bedrijven opgericht met midden 1961 een tewerkstelling van 688 personen; in het arrondissement Tielt viel een tewerkstelling van 315 personen in 9 nieuw opgerichte bedrijven. Vooral in bedrijven voor de fabricage van spaanplaten werden een groot aantal nieuwe arbeidsplaatsen geschapen (372).

De meest voorkomende vorm van bedrijfsvoering is de eenmanszaak en de P.V.B.A. (respektievelijk 77 en 69). De grootste tewerkstelling valt echter in de N.V.'s (40,3 %) en de P.V.B.A.'s (32,3 %).

2. Tewerkstelling naar bedrijvigheid

Volgens de gegevens van de enquête valt 44,1 % van de totale tewerkstelling in de sektor meubelmakerij. De fineerfabrikage en de fabricage van platen en spaanplaten groepeerd nog 19,7 %.

In het arrondissement Brugge valt de tewerkstelling haast uitsluitend in de sektor meubels (83,0 %). In het arrondissement Kortrijk zijn de meubelfabrikage (33,6 %) en de fabricage van platen en fineerhout (33,9 %) ongeveer even belangrijk, met verder nog een vrije grote tewerkstelling in de overige sectoren. In het arrondissement Tielt is de fabricage van spaanplaten (35,3 %) de belangrijkste sektor, terwijl in het arrondissement Roeselare naast de meubelfabrikage (54,2 %) een ganse gamma van specifieke activiteiten zich heeft ontwikkeld (borstelfabrikage, textielgereedschappen, hakken en leesten e.a.).

3. Evolutie van de tewerkstelling en vooruitzichten

De groei van de werkgelegenheid was vooral belangrijk in de sektor meubelmakerij. De tewerkstelling in de geënquêteerde bedrijven opgericht vóór 1948 werd opgedreven van 987 personen in 1948 tot 2.004 personen

in 1961; in bedrijven opgericht na 1948 bedroeg de tewerkstelling in deze sektor in 1961 336 personen. In de borstelfabrikage daalde de tewerkstelling in de geënquêteerde bedrijven die actief waren over de gehele periode 1948-61 van 519 personen in 1948 tot 242 in 1961.

In bedrijven opgericht na 1948 bedroeg de tewerkstelling in 1961 reeds 1.378 personen, waarvan 521 bij de produktie van spaanplaten uit vlasvezel en 336 bij de fabrikage van meubels.

Voor de eerstvolgende drie jaar wordt een toename van de tewerkstelling verwacht van circa 230 eenheden in het arrondissement Kortrijk en van circa 140 eenheden in het arrondissement Roeselare; voor de gehele provincie slaan de verwachtingen op een toename van circa 600 eenheden. In de sektor meubelfabrikage wordt de toename geraamd op circa 350 eenheden.

4. Toestand op de arbeidsmarkt — Verhouding industrie/onderwijs

In de arrondissementen Kortrijk en Roeselare signaleerden een vrij groot aantal bedrijven moeilijkheden in de arbeidsvoorziening op het ogenblik van de enquête. De behoefte waaraan niet kon voldaan worden sloeg op respectievelijk ongeveer 90 en 40 eenheden, vooral in de meubelsektor. De sektor borstelfabrikage vindt geen belangstelling meer bij de jongeren. Ook in het arrondissement Brugge werden moeilijkheden ontmoet bij het aantrekken van arbeidskrachten, vooral van meubelmakers.

De opleiding van de arbeidskrachten geschiedt nog in hoge mate in het bedrijf zelf.

Het oordeel over de beroepsopleiding in het vakonderwijs is in het algemeen vrij gunstig. Een regelmatig terugkerend bezwaar is het tekort aan praktische vorming en de onvoldoende afstemming op het industriële arbeidstempo.

Inzake herscholing van arbeidskrachten wordt haast uitsluitend de individuele herscholing in de firma als mogelijkheid aanvaard. Vooral de sektor borstelfabrikage ziet in de individuele herscholing in de firma een passende oplossing voor de moeilijkheden in de arbeidsvoorziening.

Het derde deel van het rapport geeft een lijst van de bedrijven die zich bereid verklaarden fabrieksbezoeken toe te laten voor leerlingen uit de vakscholen, een lijst van de ondernemers die bereid zijn stagiaires op te

nemen uit het technisch of beroepsonderwijs en een lijst van de inrichtingen voor technisch en beroepsonderwijs, afdeling houtbewerking, in West-Vlaanderen.

De vooruitzichten van verdere groei zijn zeer gunstig. De verwachtingen zijn positief ingesteld ten opzichte van de totstandkoming van de Europese Economische Gemeenschap, waarbij vooral op een vergrote afzet in Frankrijk wordt verhoopt.

Er zal in de toekomst echter meer aandacht moeten worden besteed aan de vorming op formele wijze van de arbeidskrachten. Een probleem kan zich verder stellen op het vlak van het bezoldigingsniveau in vergelijking met de andere bedrijfstakken.

Voor goed gevormde arbeidskrachten biedt de houtnijverheid in West-Vlaanderen zonder twijfel gunstige mogelijkheden. Het bedrijfsleven heeft er alle belang bij het contact met het onderwijs nog te verbeteren en te verstevigen.

N. V.

**Westvlaamsche
Betonwerkerij**

73, ST.-PIETERSKAAI
BRUGGE
Tel. : 312.71 - 312.72

BETONPRODUKTEN VOOR
**BOUW &
WEGENISWERKEN**